

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*І. М. Мягких, д. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний авіаційний університет»,
mred_1965@i.ua,*

У статті розкрито сутність поняття «інвестиційна діяльність», виокремлено види інвестицій та встановлено джерела їх формування. Проаналізовано підходи до комплексної оцінки інвестиційної діяльності. Показано основні напрями інвестиційного розвитку авіаційного підприємства та запропоновано заходи поліпшення його інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, діагностика інвестиційної діяльності, управління інвестиційними ресурсами.

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність завжди перебуває в центрі уваги економічної науки оскільки є визначальним чинником економічного зростання будь-якої національної економіки. Сучасний інвестиційний процес – це комплексна діяльність усіх учасників ринкової економіки з приводу нарощування вітчизняного капіталу, яка являється важливою передумовою динамічного розвитку економічної системи в цілому [1].

В Україні розгляд питань, пов'язаних з інвестиціями та інвестиційним процесом активізувався з початком реформування економіки. Це пов'язано з тим, що в умовах ринкової економіки перед підприємствами гостро постала проблема наявності інвестиційних ресурсів для розширення та відтворення їх основних засобів і виробничих потужностей.

У сучасних умовах господарювання інвестиції виступають найважливішим механізмом створення умов виходу із економічної кризи, засобом здійснення структурних зрушень у виробництві, основою для науково-технічного прогресу та підвищення ефективності господарської діяльності на мікро- та макrorівнях економіки. Тому на сьогодні одними із найважливіших напрямків стабільного економічного розвитку підприємств є активізація інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі науковцями постійно розглядаються питання щодо інвестування, інвестиційних процесів. Це пов'язано з тим, що проблема залучення інвестицій завжди гостро стояла та продовжує

стоять на шляху стабілізації, розвитку економіки України.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних фахівців показали достатньо глибоке вивчення питань які стосуються процесу інвестування. Вагомий внесок у дослідження проблем, що стосуються інвестицій та пошуків шляхів їх залучення, їх структури та джерел зробили такі відомі вчені як Л. Антонюк [2], В. Аньшин [3], І. Бланк [4], М. Бондар [5], Ю. Воробйов [6], М. Денисенко [7], Дж. М. Кейнс [8], А. Музиченко [9], А. Пересада [10], В. Федоренко [11] та інші.

Однак, на сьогодні ще невирішеними залишаються питання чіткого обґрунтування теоретичних основ інвестиційної діяльності, визначення її сутності, методичного підґрунтя та підходу до оцінювання інвестиційної діяльності.

Отже, незважаючи на велику кількість наукових робіт, які висвітлюють різні аспекти інвестування, як елементу реалізації розвитку економіки країни, дане питання потребує доопрацювання та подальшого дослідження.

Формування мети статті. Метою даної статті є дослідження теоретико-методичних підходів до оцінювання інвестиційної діяльності підприємств, пошук резервів для максимізації доходності підприємства, підвищення темпів економічного розвитку та конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування інвестиційного потенціалу підприємств авіаційної галузі є важливою складовою стратегічного розвитку економіки даного об'єкту. За рахунок залучення інвестиційних ресурсів авіаційні підпри-

емства можуть забезпечувати виконання важливих завдань, які у майбутньому сформують ряд конкурентних переваг в економічно-соціальному плані.

Низький рівень інвестиційної діяльності, ризики та невизначеність, непрозорість процесів вимагають наукової обґрунтованості, методичної розробки механізму управління інвестиційними процесами. Основними напрямками вдосконалення його є: забезпечення активізації інвестиційних процесів, посилення економічної відповідальності за ефективне виконання рішень у сфері державного інвестування, використання оптимальних методів перерозподілу фінансових ресурсів з метою здійснення ефективних інвестицій у пріоритетні напрями розвитку авіаційного підприємства, створення вигідного для інвестора механізму залучення вільних коштів у інвестиційні процеси, які забезпечать сприятливі умови для здійснення ефективною цілеспрямованою інвестиційної діяльності авіаційних підприємств України.

Згідно закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [12].

Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів); рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності [12].

А отже, за своїм змістом, інвестиції можна визначити як довгострокове вкладання різних видів ресурсів (матеріальні, фінансові, інтелектуальні та інші), з метою подальшого розвитку об'єкту інвестування, отримання прибутку від вкладання ресурсів

та інших ефектів, що є результатом процесу використання інвестиційних ресурсів. Тому, в період економічної кризи, яка на сьогодні існує в Україні, особливу увагу необхідно приділяти саме інвестиційній діяльності спрямованій на отримання інвестицій, які сприятимуть вирішенню ряду глобальних проблем, а саме: стабілізації економіки, активізації її процесів, збільшенню її активності.

Економічна дестабілізація від якої потерпають і сучасні вітчизняні авіаційні підприємства змушує їх також, через обмеженість власних ресурсів, вести активний пошук джерел інвестування, щоб бути спроможними фінансувати будь-який свій проєкт. Але на сьогодні, враховуючи те, що «на інвестиційну привабливість значно впливає не лише загальний стан економіки країни, а й умови ведення бізнесу, зокрема ступінь втручання держави та рівень корупції [13]» суб'єктам господарювання незалежно від їх форм власності та напрямку діяльності дуже складно бути привабливими та мати перспективу «сподобатись інвестору».

Активізація інвестиційної діяльності, зростання обсягів інвестицій з усіх можливих джерел та їх ефективне використання є особливою передумовою економічного зростання як країни в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання [14].

Згідно закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проєктів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей [12].

Активізація інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, в першу чергу вимагає ґрунтового комплексного аналізу її визначальних чинників.

Стан інвестиційної діяльності в авіаційній галузі можна оцінити, проаналізувавши основні показники, такі як обсяг інвестицій, частка інвестицій у валовому внутрішньому продукті (ВВП), частка реальних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, частка реальних інвестицій які спрямовані в основний капітал та інші.

Види інвестицій та джерела їхнього формування для авіаційних підприємств

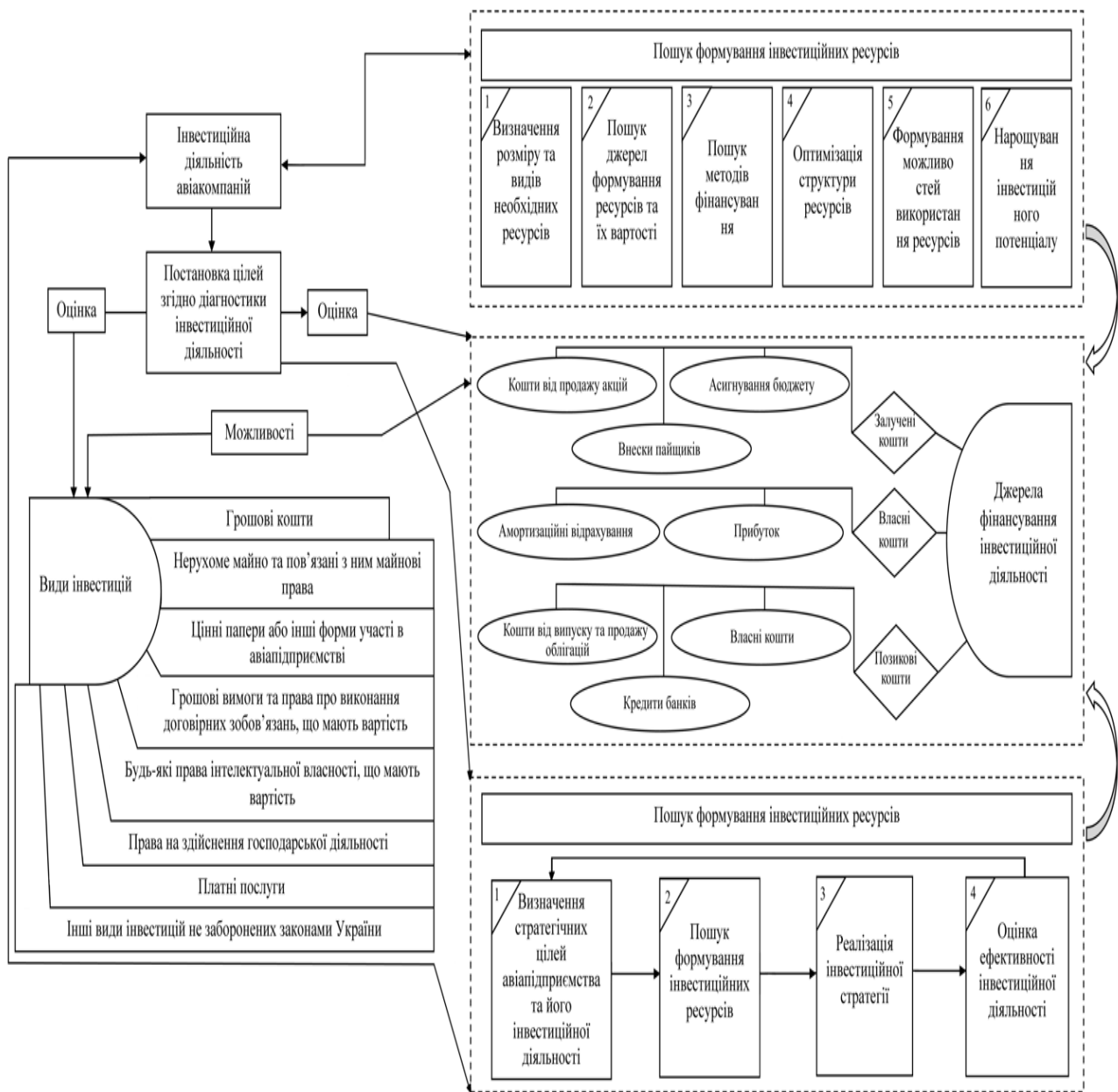

Рис.1. Види інвестицій та джерела їх формування для авіаційних підприємств

Слід відмітити, що найпоширенішими формами інвестицій авіаційних підприємств є інвестиції в основний капітал та прямі іноземні інвестиції. Фінансування інвестицій в основний капітал також може здійснюватися за рахунок державного бюджету, за рахунок місцевого бюджету та інші. Але враховуючи те, що на сьогодні Україна сама потребує допомоги від міжнародних організацій розраховувати на інвестиції з боку держави немає можливості. Тому для багатьох підприємств різних галузей в тому числі і авіапідприємств найбільшого

поширення набуло залучення власних коштів, для забезпечення мети інвестиційної діяльності: створення, розширення, реконструкція, модернізація виробничих потужностей.

Одним із видів інвестиційної діяльності є залучення прямих іноземних інвестицій які можна представити, як залучення та кредитування ресурсів міжнародних інвестиційних інституцій, зарубіжних корпорацій і фірм, спільних підприємств, що здійснюються без фінансових посередників у виробничі фонди з метою одержання

доходу і участі в управлінні виробництвом та надання авіаційних послуг. Для вирішення цього завдання кредитор завжди використовує систему показників, за якими з'ясовується інвестиційна привабливість авіаційних підприємств. Іншими словами, вкладання коштів потенційним інвестором в авіаційне підприємство залежить від рівня його привабливості для інвестора, тобто вартості авіаційного підприємства на ринку, за якою («ринковою вартістю») можна визначити його конкурентні переваги.

Метою аналізу інвестиційної привабливості авіаційних підприємств – визначення положення справ в середині авіаційного підприємства та оцінки ризику можливого вкладення фінансових ресурсів.

Першим кроком дослідження інвестиційної діяльності авіаційних підприємства повинна бути її діагностика.

Розкриваючи поняття економічної діагностики, можна зазначити, що це комплексний аналіз як поточного стану, так і перспектив розвитку суб'єкта господарювання, тоді метою діагностики інвестиційної діяльності є – пошук резервів для максимізації доходності авіаційних підприємств, досягнення ними фінансової стійкості, платоспроможності, підвищення темпів економічного розвитку та конкурентоспроможності.

Етапи комплексної оцінки інвестиційної діяльності авіаційних підприємств відображені на рис. 2.

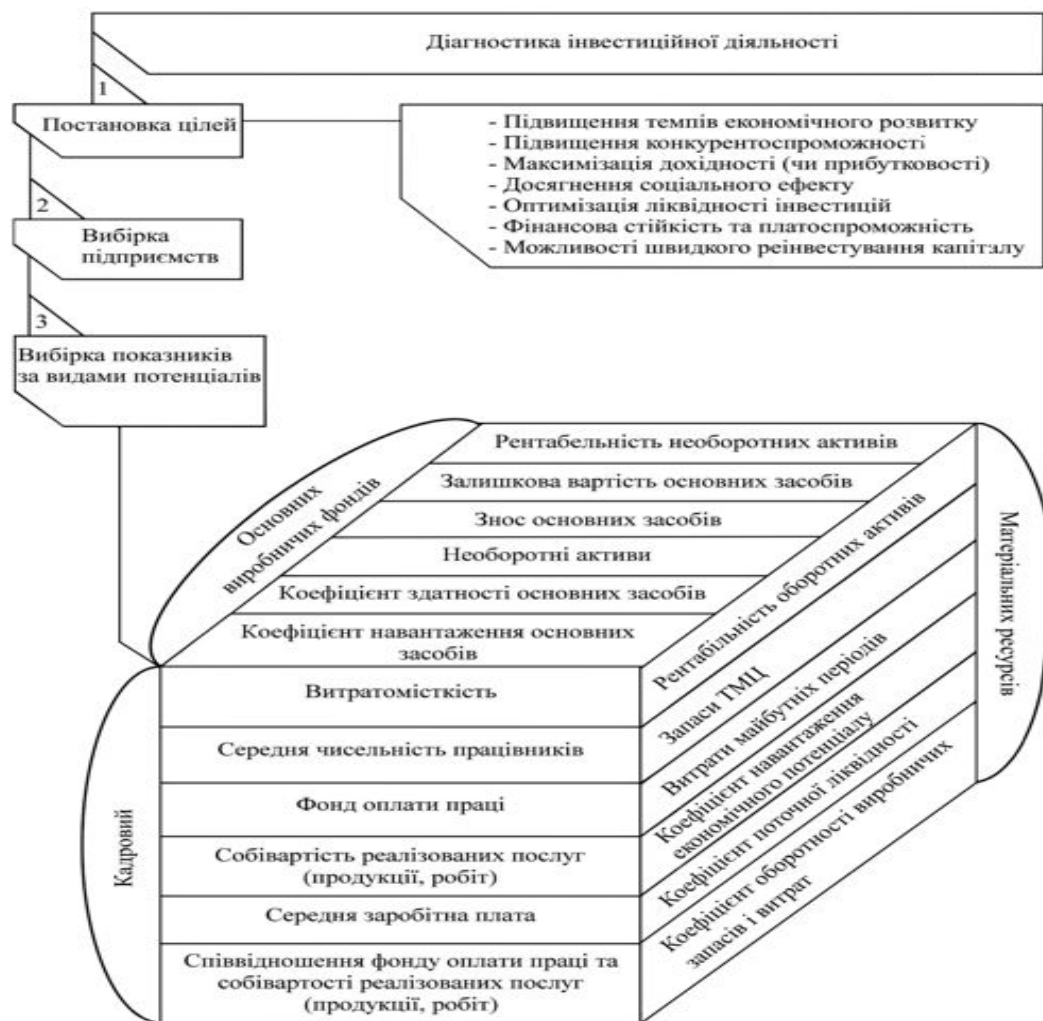

Рис.2. Структурна схема комплексної оцінки інвестиційної діяльності авіакомпаній

Така процедура проведення аналізу дозволяє менеджерам найефективніше

управляти інвестиційною привабливістю компаній.

На першому етапі, незалежно від характеру кредитної операції, авіаційне підприємство ідентифікується: чітко визначається характер його діяльності (внутрішня організаційна та виробнича структура, перелік афілійованих осіб, основні напрями діяльності, ступінь диверсифікації та ін.) і встановлюється приблизний набір показників для аналізу інвестиційної привабливості.

Це дає можливість враховувати найбільшу кількість показників і забезпечує точність аналітичних розрахунків.

На другому етапі аналізується організаційна та виробнича структури авіа підприємства, встановлюються внутрішні зв'язки та підпорядкованість бізнес-одиниць. Таким чином аналізується вплив структурних елементів на інвестиційну привабливість авіаційного підприємства.

На третьому етапі оцінюється кредитна історія авіаційного підприємства і його комерційна репутація з метою уникнення сумнівних стосунків авіаційного підприємства із суб'єктами ринкових відносин.

Формальні показники аналізуються на підставі даних фінансової звітності авіаційного підприємства, що підлягають обов'язковому розкриттю. Неформальні показники можуть бути проаналізовані тільки експертами, адже вони не мають формул для розрахунку і чіткого набору вихідних даних.

Комплексний аналіз фінансової звітності є по суті структурним аналізом діяльності авіаційних підприємств.

Оцінка комерційної репутації – це комплексний експертний висновок з рекомендаціями щодо продовження співпраці з авіаційним підприємством. Якщо аналіз проводиться в рамках авіаційного підприємства, тобто відбувається розподіл внутрішніх фінансових потоків, то починати процедуру аналізу доцільно з ідентифікації позичальника, тобто визначення його місця у структурі авіаційного підприємства, специфіку і тип його діяльності. Після ідентифікації позичальника і визначення набору формальних і неформальних показників менеджери авіаційного підприємства переходять до безпосереднього розрахунку і підготовки

експертного висновку.

Особливої уваги потребує процес управління інвестиційними ресурсами авіаційних підприємств, який складається з наступних етапів: визначення стратегічних цілей авіаційного підприємства та його інвестиційної діяльності; пошук та формування інвестиційних ресурсів; реалізація інвестиційної стратегії; оцінка ефективності інвестиційної діяльності.

Управління інвестиційними ресурсами – це пошук та обґрунтування залучення економічних ресурсів авіаційного підприємства до інвестиційної діяльності з подальшим їхнім удосконаленням та акумулюванням [16].

Пошук формування інвестиційних ресурсів авіаційних підприємств складаються з наступних етапів: визначення розміру та видів необхідних ресурсів; пошук джерел формування ресурсів та визначення їх вартості; пошук методів фінансування; оптимізація структури ресурсів; формування можливостей ефективного використання ресурсів; нарощування інвестиційного потенціалу.

Крім того, у процесі управління інвестиційними ресурсами потрібно мінімізувати вартість ресурсів, їхній склад та структуру, обґрунтувати необхідність резервування [15], а також необхідно максимізувати результативність інвестиційної діяльності, врахувавши можливості, ресурси та умови їхнього використання.

Управління інвестиційними ресурсами – це сукупність процесів формування і нарощування інвестиційного потенціалу, реалізація якого забезпечує активізацію і ефективність інвестиційної діяльності авіаційних підприємств [16].

Управління інвестиційними ресурсами в умовах постійного зростання їхньої вартості та обмеженості потребує пошуку та розробки нових методичних підходів до управління. Система управління ресурсами авіаційних підприємств «є комплексом принципів, функцій, методів та механізмів управління, які разом забезпечують виконання головної місії управління – активізації інвестиційної діяльності [16]».

Розвиток авіаційних підприємств, удосконалення організації, надання послуг перевезення вантажів, пасажирів та підви-

щення ефективності безпосередньо пов'язані з інвестиційною діяльністю.

Від уміння інвестувати залежить як розвиток, так і занепад (банкрутство) авіаційних підприємств, зокрема кількість та якість наданих послуг, розширення виробництва, можливість вирішення соціальних та екологічних проблем, сучасний рівень і потенційний динамізм фізичного, фінансового та людського капіталів.

Проблема здійснення інвестиційної діяльності стала однією з найактуальніших у процесі реформування економіки.

На сьогодні для вітчизняних підприємств авіаційної галузі пошук і мобілізація джерел інвестування та реалізація програми інвестування стали безумовно актуальними.

Ефективність інвестиційної діяльності залежить від наявності фінансових ресурсів, основних та виробничих потужностей авіаційних підприємств, кваліфікації та складу виконавців, науково-технічного рівня проектних рішень, від стану організації та планування інвестиційного процесу.

Таким чином, розроблена система управління інвестиційними ресурсами для застосування на українських авіаційних підприємствах включає основні елементи впливу на ефективність використання ресурсів в інвестиційній діяльності та відображає взаємозв'язок з процесами розвитку інвестиційного потенціалу [17]. Запропонована система показників аналізу інвестиційної привабливості авіаційних підприємств є основою для залучення додаткових фінансових ресурсів, їх виконання необхідне для створення умов залучення зовнішніх ресурсів, наприклад, за рахунок додаткової емісії акцій, враховуючи те, що більшість авіаційних підприємств є акціонерними товариствами. Емісія як інструмент залучення фінансових ресурсів може використовуватись авіаційним підприємством достатньо гнучко. З одного боку, авіаційне підприємство може емітувати свої акції, тобто збільшувати акціонерний капітал, а, з іншого, – топ-менеджери можуть приймати рішення про емісію акцій компаній-учасників корпорації для залучення ресурсів у конкретний вид бізнесу авіаційного підприємства.

Отже, інвестиційні процеси, пов'язані довгостроковими капіталовкладеннями, від-

дача яких очікується в майбутніх періодах (підприємницькі проекти, довгострокові активи авіаційних підприємств, будинки, споруди, технічне обладнання). Оцінюються із застосування різних методів і є важливим та складним процесом аналізу. Дослідження переконують, що валові капітальні інвестиції залучаються в основному в матеріальні активи. Нами обґрунтована послідовність управління інвестиційними ресурсами та управління інвестиційною діяльністю авіаційних підприємств.

Висновки. Таким чином, ефективне здійснення інвестиційної діяльності в підприємствах авіаційної галузі України є дуже важливим, оскільки забезпечує створення належних умов поживлення інвестування, цілеспрямованого залучення та використання інвестиційних ресурсів, раціонального їх розподілу та забезпечення відповідного рівня інвестиційної привабливості авіаційних підприємств з метою посилення їх позицій в рамках національної економіки. Тому результати дослідження теоретико-методичного підходу до оцінювання інвестиційної діяльності авіаційних підприємств показує, що необхідність інвестицій в ринковому суспільстві викликана обмеженістю ресурсів, необхідних для фінансування будь-якого проекту, а використанні результати оцінювання потенціалів інвестиційної діяльності авіаційних підприємств сприяє створенню інформаційної бази, необхідної для ефективного управління інвестиціями, обґрунтуванню стратегії діяльності, визначенню напрямів, об'єктів та джерел фінансування.

Література

1. Москаль І. Інвестиційний процес в Україні як визначальний чинник економічного розвитку / І. Москаль // Наука й економіка. – 2013. – № 4 (32), Т. 2. – С. 299–303.
2. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
3. Аньшин В. М. Менеджмент інвестицій и інновацій в малом и венчурном бизнесе / В. М. Аньшин, С. А. Филин. – М. : Анкил, 2003. – 420 с.
4. Бондар М. І. Інвестиційна діяльність: методика та організація обліку і контролю: монографія / М. І. Бондар. – К. : КНЕУ, 2008. – 256 с.
5. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент. Учебний курс. – К. : Ельга–Ніка–Центр, 2001. – 488 с.
6. Воробьев Ю. Н. Инвестирование: [учеб. пособ.] / Ю. Н. Воробьев, Е. И. Воробьева. – Симферополь, 2001. – 128 с.

поль : Таврія, 2004. – 340 с.

7. Денисенко М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах / М. Денисенко // Економіка України. – 2003. – № 1. – С. 28–32.

8. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс; [пер. с англ. под ред. Н. Н. Любимова]. – М. : Гелиос АРВ. – 1999. – 352 с.

9. Музиченко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні: [навчальний посібник] / А. С. Музиченко. – К. : Кондор, 2005. – 406 с.

10. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні / А. А. Пересада. – К. : Лібра. – 1998. – 389 с.

11. Федоренко В. Г. Шляхи підвищення ефективності інвестицій в Україні / В. Г. Федоренко. – К. : Науковий світ, 2003. – 724 с.

12. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року N 1560-XII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

13. Прошаликіна А. М. Інвестування в економіку України [Електронний ресурс] / А. М. Прошали-

кіна, А. М. Шевчук Режим доступу до журн.: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4972/1/23%20-%2028.pdf>.

14. Гавриленко Н. І. Особливості інвестиційних процесів на макро- та макrorівні [Електронний ресурс] / Н. І. Гавриленко, О. О. Череднікова. – Режим доступу до журн.: <http://economicvistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=305>

15. Щедровицкий Г. П. Методология и философия оргуправленческой деятельности: основные понятия и принципы / Г. П. Щедровицкий. – М. : Справа, 2003. – Т. 5. – 288 с.

16. Вовк О. М. Формування системи управління інвестиційними ресурсами авіаційно-ремонтних підприємств / О. М. Вовк. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 28. – С. 217–219.

17. Сич Є. М. Інвестиційна діяльність / Є. М. Сич, В. П. Ільчук. К. : Аспект-Поліграф, 2003. – 352 с.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К КОМПЛЕКСНОЙ ОЦЕНКЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АВИАЦИОННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

И. Н. Мягких д. э. н., доцент, ГВУЗ «Национальный авиационный университет»

В статье раскрыта сущность понятия «инвестиционная деятельность», выделены виды инвестиций и установлены источники их формирования. Проанализированы подходы к комплексной оценке инвестиционной деятельности. Показаны основные направления инвестиционного развития авиационного предприятия и предложены меры улучшения его инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, диагностика инвестиционной деятельности, управление инвестиционными ресурсами.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE INTEGRATED ASSESSMENT OF AVIATION ENTERPRISE INVESTMENT ACTIVITIES

I. N. Miagkykh, D.E., Ass. Prof., SHEI «National Aviation University»

The essence of concept «investment activity» is disclosed, types of investments are pointed out, sources of investment determined. Approaches to comprehensive assessment of investment are analyzed. The basic directions of investment development of the aviation business are revealed. Measures to improve investment activities are formulated.

Keywords: investments, investment activities, investment diagnostics, management of investment resources.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоновою О. Г.

Надійшла до редакції 08.02.16.